

Van links naar rechts: Place Stanislas in Nancy, kathedraal Saint-Étienne in Metz, La Petite France in Straatsburg

— TUSSEN LICHT EN LIJNEN —

Op kunstreis door Lotharingen en de Elzas

Met een bus vol kunstliefhebbers en de belofte van dagenlang cultuur snuiven in Noord-Frankrijk, reist freelancejournalist Petra Schouten met SRC Reizen mee naar Nancy, Metz en Straatsburg. Tussen musea, kathedralen en art nouveau ontdekt ze dat het niet alleen gaat om wat je ziet, maar vooral om hoe je kijkt.

TEKST EN BEELD: PETRA SCHOUTEN

R

Bij het inzetten van het Belgische én later het Franse volkslied – op het moment dat we de grens passeren – hoor ik mijn medereizigers nog zachtjes grinniken. Maar als SRC-reisleider Bart van Mierlo (1969) 50 kilometer voor Nancy Franse chansons van Charles Aznavour en Jacques Brel door de speakers van de touringcar laat schallen, komt de stemming er steeds meer in. Bart, francofiel én germanofiel, studeerde geschiedenis en blijkt een wandelende encyclopedie. Vertellen kan hij ook. Tijdens de zeven uur durende busrit naar Nancy leer ik meer over de Vlaamse en Franse geschiedenis dan in mijn tijd op de middelbare school.

Orde en rijkdom in NANCY

Even na vijf uur in de middag checken we in bij Hotel Mercure, op twee minuten lopen van centraal station Gare de Nancy. Het is nog licht,

dus ik drop mijn koffer in de hotelkamer en ren weer naar buiten. In mijn persoonlijke SRC-app heb ik gelezen dat Place Stanislas – sinds 1976 op de Werelderfgoedlijst en naar het schijnt een van de mooiste pleinen in Frankrijk – tien minuutjes lopen is. Genoeg tijd voor een heen-en-weertje, want om half zeven moeten we verzamelen in de lobby voor een eerste korte stadswandeling met SRC-reisleider Bart. In de bus vertelde Bart dat Nancy in de 18de eeuw bewust werd ontwikkeld als visitekaartje van Frankrijk. Het bijna perfect symmetrische plein met de goudkleurige hekken moest rijkdom en orde uitstralen. Heel mooi, denk ik, maak een rondje, schiet wat foto's en zet de pas er weer in. Wanneer ik een uur later als onderdeel van de groepswandeling voor de tweede keer op het Place Stanislas sta, vertelt Bart dat de gebouwen zo zijn opgesteld dat ze elkaar

Place Stanislas

‘Kijk eens hoeveel detail erin zit, krullen, bladeren, bijna alsof het met de hand is getekend in plaats van gesmeed’

versterken. Hij wijst naar een klassieke gevel aan de noordkant. “Dat is de Opéra national de Lorraine. Rechts zie je Hôtel de Ville, het stadhuis en bestuurlijke hart van de stad. Daar tegenover het Musée des Beaux-Arts. Naast schilderijen heeft dit museum een indrukwekkende glascollectie van de gebroeders Daum.” Dan wijst Bart naar Grand Hôtel de la Reine, dat oorspronkelijk bedoeld was voor officiële bezoekers van Nancy: “Zie je hoe de gevel opgaat in het geheel en zo de orde en de harmonie van het plein versterkt?” De goudkleurige smeedijzeren hekken rondom het plein zijn volgens Bart ontworpen door Jean Lamour, een meester in zijn vak. “Kijk eens hoeveel detail erin zit,” zegt hij enthousiast, “krullen, bladeren, bijna alsof het met de hand is getekend in plaats van gesmeed. Dat het hekwerk goudgekleurd is, heeft natuurlijk alles te maken met de rijke uitstraling. Maar schreeuwerig is het niet,” hoor ik in mijn oortje. De economische groei dankt de stad aan Stanislaus Leszczyński. “Deze voormalige koning van Polen werd in 1737 hertog van Lotharingen en was een soort vaderfiguur van de stad,” zegt Bart en ik voel een spetter op mijn hoofd. Nog geen minuut later barst het los en rennen we met z’n allen over het plein op zoek naar een plek om te schuilen. “In het straatje hierachter kun je geweldig eten,” hijgt Bart als we even later met z’n allen onder een stadspoort staan. Op Barts advies ga ik naar zijn favoriete eettentje: bistro Casa Zaza op de hoek van Rue des Maréchaux. Zowel de charcuterie als de huisgemaakte lasagna inclusief groene salade, brood en een fles water smaken goddelijk en ook mijn glaasje vin rouge gaat erin als koek. Maar nog blijer word ik van de rekening: 22 euro. Ik denk dat ik morgen terugkom. ►

Topspecialiteit: de macarons van Nancy

Musée des Beaux-Arts en Musée de l'École hebben indrukwekkende art-nouveauglascollecties (zie ook p. 119)

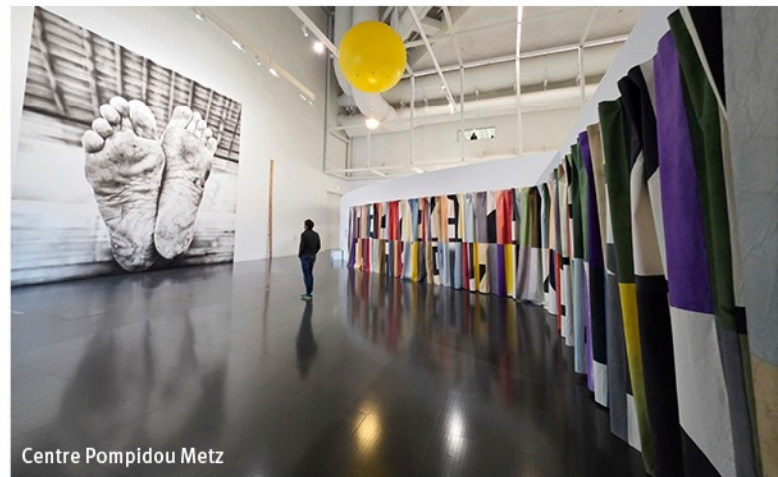

Kathedraal Saint-Étienne in Metz

SRC-reisleider Bart voor het futuristische Pompidou

Centre Pompidou Metz

Blauw, groen,
geel, rood,
paars en goud
dansen over de
donkere muren

Magisch METZ

Metz voelt niet als een stad van 110.000 inwoners. Het oogt belangrijker, groter, ruimer, maar is desondanks goed te belopen. Statige lanen, monumentale gebouwen, immense parken, die niet per se passen bij een provinciestad. “Deze opzet stamt uit de Duitse tijd toen er bewust groot en indrukwekkend werd gebouwd,” zegt Bart wanneer we de volgende ochtend door Metz wandelen. Macht en ambitie zijn goed zichtbaar in de architectuur. Ik ken geen stad waar contrast zo’n grote rol speelt: Metz voelt zowel Frans als Duits, oud als nieuw, gesloten als open. Voor mijn gevoel loop ik voortdurend van het ene tijdperk in het andere. Middeleeuwse Franse straatjes, die uitkomen op statige pleinen met Duitse grandeur, gotische torens tegenover strakke lijnen. Juist die spanning maakt van Metz geen museum, maar een levend geheel. Een plek waar verleden en

heden elkaar niet verdringen, maar elkaar versterken. Dat ik op straat geen andere taal hoor dan Frans, vind ik onbegrijpelijk. Waarom is Metz nog niet door toeristen ontdekt? Ook het contrast tussen Cathédral de Saint-Étienne en Centre Pompidou Metz is immens. Zo met de zon erop lijken de stenen bijna goud. De kathedraal oogt machtig en massief en is een van de grootste gotische gebouwen in Europa. Het futuristische Pompidou voelt door de grote ramen juist open. Het golvende dak, gemaakt van gevlochten beukenhout, lijkt haast te zweven. Zwaarte tegenover lichtheid, verleden tegenover experiment. Twee totaal verschillende stijlen en toch versterken ze elkaar. Ook tussen de glas-in-loodramen in de kathedraal knettert het. Dat wordt me duidelijk wanneer gids Bart ons meeneemt in de geschiedenis van de 6.500 m² gebrandschilderde ramen. Naast

3X DOEN IN METZ

❶ Constellations de Metz (zomer t/m begin september)

Van lichtinstallaties tot streetart en digitale kunst. Modern werk, verspreid door de stad.

Constellations-metz.fr

❷ Fête de la Mirabelle (augustus)

Wijnfeest rond de beroemde mirabelpruim, met optochten, muziek, vuurwerk, markten en proeverijen. Metz.fr

❸ Salon vins de Metz (oktober)

Een wijnbeurs waar producenten uit heel Frankrijk samenkomen. Je kunt hier proeven, ontdekken en praten met wijnmakers. Auxvignobles.fr

De vakwerkhuisen van La Petite France

Sprookjesachtig STRAATSBURG

Grensstad Straatsburg ligt letterlijk tussen Frankrijk en Duitsland, landen die vroeger vaak met elkaar in oorlog waren. Niet voor niets werd de hoofdstad van de Elzas in 1952 gekozen als plek van samenwerking. Sindsdien zetelt hier het Europese Parlement. Ook in Straatsburg vind je oude en moderne architectuur, maar het grote verschil met Metz is volgens Bart dat in het centrum de historie domineert. Moderne gebouwen liggen meer aan de rand van de stad, zodat het 'oude' niet wordt verstoord.

Eerlijk, ik ben niet meteen om wanneer we een stadswandeling maken. Vooral rondom de indrukwekkende Cathédrale Notre-Dame de Strasbourg voelt het door de vele toeristenwinkeltjes en -restaurants en de hordes toeristen uit alle delen van de wereld voor mij een beetje als de Efteling. "Wacht maar tot we zo door La Petite France wandelen," stelt Bart me gerust. La Petite France, verspreid over diverse eilandjes in rivier de Ill, was zo'n 500 jaar geleden een arbeiderswijk, waar vissers, molenaars en vooral leerlooiers woonden. Kneuterige straatjes, over het water hangende ▶

De kathedraal Notre-Dame de Strasbourg met roze zandstenen gevel en een prachtig roosvenster

Bijbelse taferelen uit de 14de eeuw hangt werk van de Joods-Russische kunstschilder Marc Chagall. Toen hij de drie ramen in 1962 ontwierp, hield hij vooral rekening met hoe het licht door het glas viel. Dat werd niet door iedereen begrepen. Een moderne kunstenaar, met een eigen dromerige beeldtaal, naast al die traditionele religieuze voorstellingen. Het voelde voor sommigen bijna ongepast. Mij hoor je niet klagen. Integendeel, ik val juist stil en staar gebiologeerd naar het kleurrijke schouwspel. Blauw, groen, geel, rood, paars en goud dansen over de donkere muren. Het doet iets met me. Ineens begrijp ik waarom de Saint-Étienne de 'Lantaarn van God' wordt genoemd. Dat is dus wat zo'n kunstreis met je doet. Je denkt dat je naar musea gaat en iets leert over architectuur. Maar ergens onderweg gebeurt er iets anders. Je vertraagt. Je kijkt beter. En wordt geraakt.

La Petite France, Straatsburg

MAMCS museum Straatsburg

Deze wijk lijkt wel een ansichtkaart

vakwerkhuisen, bruggetjes, pastelkleurige muren vol met gevulde bloempotten. Deze wijk lijkt wel een ansichtkaart. Wat een contrast met de middeleeuwen, toen la Petite France een van de smerigste buurten van de stad moet zijn geweest. Na de lunch lopen we via de oude dambrug Barrage Vauban naar Musée d'Art Moderne et Contemporain Strasbourg. MAMCS laat zien dat Straatsburg niet alleen een historische stad is, maar ook vooruitblijkt. Net als in Metz is dit museum voor moderne kunst gemaakt van glas en staal. De glazen façade van kunstenaar Daniel Buren is eigenlijk al een kunstwerk op zich, want de gekleurde vlakken bewegen mee met het licht. Op het dak staat een sculptuur van een paard. Dat belooft wat. Persoonlijk houd ik erg van hedendaagse controversiële kunst. Als ik moet kiezen voor mijn favoriete museum in deze regio ga ik voor Centre Pompidou Metz, waar ik net iets meer werd verrast. Maar ben je fan van Picasso, Kandinsky, Monet, Jean Arp en Gustave Doré dan weet je waar je moet zijn.

3X DOEN IN STRAATSBURG

❶ **La Fête de la Gastronomie (september)**
Restaurants, markten en chefs zetten de Franse keuken in de spotlights tijdens dit nationale Franse foodfestival dat ook in Straatsburg groots wordt gevierd.

ThegoodlifeFrance.com

❷ **Musica Festival Strasbourg (september/oktober)**

Muziekfestival voor moderne en experimentele muziek, met concerten door de hele stad. Festivalmusica.fr

❸ **Alsace Wine Route & wijnfeesten (september/oktober)**

Een route langs schilderachtige dorpen, wijngaarden en wijnhuizen. In het najaar draait hier alles om de oogst en zijn er in de omliggende dorpen (zoals Obernai en Barr) oogstfeesten en wijnproeverijen.

Alsace-wine-route.com

Nancy is dé art-nouveaustad van Frankrijk, een kunststroming die is geïnspireerd op planten en organische vormen

Art-nouveauwandeling NANCY

Als je kijkt naar de architectuur lijkt Nancy niet gebouwd, maar gegroeid: krullen, bloemen, pasteltinten en tierelantijnen, veel gevels lijken te bewegen. Nancy is dé art-nouveaustad van Frankrijk, een kunststroming die is geïnspireerd op planten en organische vormen. Ontstaan als reactie op de industriële revolutie, met als doel om schoonheid terug te brengen in het dagelijks leven. Door kunst te verwerken in alledaagse dingen zoals gebouwen en meubels. “*You love it or you hate it,*” zegt Bart. Een aantal heren uit onze groep heeft er geen goed woord voor over, maar ik houd van natuur, kleur en frivoliteiten. En ook van art nouveau. Ik herken de stijl in elk stad waar ik kom, maar heel veel weet ik er niet van, omdat ik tijdens citytrips voornamelijk scan. “Een georganiseerde reis is niet aan mij besteed,” zei ik laatst nog tegen een vriendin. Nou, daar ben ik van teruggekomen. Het is echt interessant om tijdens een stadswandeling alle ins en outs over de geschiedenis van een stad te horen. Natuurlijk moet je wel een kundige gids hebben die het ook nog een beetje leuk kan

vertellen. En dat kan Bart als geen ander. Hij neemt ons mee naar Villa Majorelle, het eerste art-nouvea huis in Nancy, dat in opdracht van Louis Majorelle in 1898 is ontworpen door architect Henri Sauvage. Een pareltje van buiten. Binnen is alles in oude stijl gerenoveerd, dus niet meer authentiek. Daarvoor moeten we naar Musée de l'École, een museumhuis met een volledig origineel art-nouveau-interieur, compleet met meubels, glaswerk en een over de top badkamer.

Kijken met andere ogen

Wanneer we na drie verschillende steden in drie dagen in de bus terug naar Nederland rijden, vang ik gesprekken op van mijn medereizigers. Ieder heeft zo z'n eigen hoogtepunt. Een schilderij dat blijft hangen, een gebouw dat indruk heeft gemaakt, een museum waar ze graag nog wat langer willen blijven hangen. Voor mij kwam alles samen in de Saint-Étienne kathedraal in Metz. Dat licht, die onverwachte explosie van kleur op het donkere kalksteen. Ik loop tijdens citytrips altijd even een kerk in, maar dit voelde anders. Intenser. Wat me het meest heeft verrast tijdens deze kunstreis zijn niet de werken of de gebouwen. Maar wat kunst kijken met me heeft gedaan. Ik zei het al eerder, stiekem ben ik wel een beetje een cultuurbarbaar, ik scan eerder, dan dat ik de tijd neem voor een museum of de geschiedenis achter de stad. Gemiste kans. Dankzij de inspirerende verhalen van SRC-gids Bart kijk ik nu anders. Niet alleen naar kunst, maar ook naar architectuur. Naar contrasten en details, naar wat een plek of werk me probeert te vertellen. Dingen die ik eerder misschien niet eens had opgemerkt. Nu weet ik: het gaat niet om alles in sneltreinvaart zien. Maar dat je beter leert kijken. ■

3X DOEN IN NANCY

① La Livre sur la Place (september)

Schrijvers, lezingen en signeersessies. Een van de grootste literaire festivals in Frankrijk, op Place Stanislas. Lelivresurlaplace.nancy.fr

② Jardins Éphémères (september/oktober)

Tijdelijke tuinen en kunstinstallaties op het plein, met elk jaar een ander thema.

Destination-nancy.com

③ Nancy Jazz pulsations (oktober)

Heel de stad swingt mee op dit festival waar ook elektronische muziek, soul en pop wordt gedraaid.

Nancyjazzpulsations.com

Petra Schouten kijkt met andere ogen naar kunst in Musée de l'École

